

279190 - می‌خواهد بداند پیامبر ما صلی الله علیه وسلم امر به حفظ چه احادیثی کرده است؟

سوال

لطفا متن احادیثی را که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - امر نموده آنها را حفظ کنیم برایم بنویسید.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

سنت از منابع اساسی تشریع و قانونگذاری در اسلام است. بر اساس قرآن ما امر شده‌ایم که هرچه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به ما ارائه داده‌اند را بگیریم.

الله تعالی می‌فرماید:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ [حشر: ۷]

(و آنچه را پیامبر [او] به شما داد آن را بگیرید و از آنچه شما را باز داشت دست بکشید و از الله پروا بدارید که الله سخت‌کیفر است)

برای همین ترغیب شده که هر چه در توان داریم از سنت پیامبر - صلی الله علیه وسلم - را حفظ کنیم، نه صرفاً حدیث یا احادیثی خاص.

از زید بن ثابت روایت است که گفت: از رسول الله - صلی الله علیه وسلم - شنیدم که فرمودند: **الله شاداب گرداند کسی را که از ما حدیثی را شنید و حفظش کرد تا آن را به غیر خود رساند.** زیرا چه بسا کسی فقهی را با خود برای کسی می‌برد که از او فقیه‌تر است و چه بسا دارنده‌ی فقهی که خود فقیه نیست به روایت ترمذی (۲۶۵۶) ترمذی می‌گوید: در این باب از **عبدالله بن مسعود و معاذ بن جبل و جُبیر بن مُطعم و ابی درداء و انس [احادیثی] آمده است و حدیث زید بن ثابت حدیثی حسن است** همچنین ابوداود (۳۶۶۰) آن را روایت کرده و آلبانی در **صحیح سنن ترمذی** صحیحش دانسته است.

واضح است که اهمیت محفوظ اساساً به محتوای نص بستگی دارد. بنابراین آنچه به بیان واجبات و محرمات وابسته است شناخت و در صورت امکان حفظش نیز برای مسلمان لازم‌تر است. پس از آن احادیثی که بیانگر مستحبات و مکروهات است.

برادر گرامی!

بر این اساس آنچه مسلمان بدان توصیه می‌شود این است که به شناخت احادیث احکام مورد نیازش اهمیت بدهد؛ مانند احادیث احکام طهارت و نماز و روزه، سپس زکات - اگر بر وی واجب است - و حج الی آخر.

یکی از سودمندترین مصنفات در این زمینه برای تازه‌کاران کتاب **عمدة الأحکام** حافظ عبدالغنی مقدسی و پس از آن کتاب **بلوغ المرام** حافظ ابن حجر است.

همینطور باید درباره‌ی سنت‌های ثابت در زمینه‌ی ادب و اخلاق شناخت کافی داشته باشد که از کتاب‌های سودمند در این باره، کتاب **ادب المفرد** امام بخاری را می‌شود معرفی کرد و همینطور کتاب **ریاض الصالحین** امام نووی رحمه الله.

اگر طالب علم تازه‌کار از حفظ **اربعمین نووی** آغاز کند و سپس تتمه‌ی آن توسط حافظ ابن رجب - رحمه الله - را از حفظ کند ان شاء الله در آن خیر و سود فراوانی است.

در مورد اینگونه احادیث بهتر است که الفاظ آن را حفظ کند، اما اگر برایش سخت است کافی است که معانی آن را به درستی بفهمد و شروح این احادیث بحمد الله در دسترس است و به سادگی می‌توان از طریق اینترنت آن را فراهم کرد.

اما برخی از احادیث هست که باید الفاظ آن را بدون تغییر حفظ کرد، یعنی احادیث ادعیه و اذکار.

از براء بن عازب - رضی الله عنه - روایت است که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: هرگاه خواستی به رختخواب بروی چنانکه برای نماز وضو می‌گیری وضو بساز، سپس بر پهلوی راستت بخواب و بگو: **اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لَا مَلْجَأَ وَلَا مَنَاجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، اللَّهُمَّ آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أُرْسَلْتُ.** پس اگر آن شب از دنیا رفتی بر فطرت بوده‌ای و این سخنان را آخرین چیزی که می‌گویی قرار بده.

راوی می‌گوید: پس آن را برای پیامبر - صلی الله علیه وسلم - تکرار کردم، اما وقتی به **آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ** رسیدم، [به جای نبیک] گفتم ورسولک.

ایشان فرمود: نه، **وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أُرْسَلْتُ** به روایت بخاری (۲۴۷) و مسلم (۲۷۱۰).

معنی دعا: خداوندا چهره‌ام (یعنی تمام وجودم) را تسلیم تو کردم و کارم را به تو سپردم و پشتم را به تو واگذار کردم، (یعنی تنها تکیه‌گاهم و پشت و پناهم تویی) امیدم به [پاداش تو] و ترسم [از خشم و عذاب] تو است و پناهگاه و نجاتگاهی نیست جز به سوی تو. خداوندا به کتابی که نازل کردی و به پیامبری که فرستادی ایمان آوردم.

حافظ ابن حجر - رحمه الله - می‌گوید:

بهترین سخن که درباره‌ی حکمت از رد سخن کسی که به جای نبی گفت رسول، توسط ایشان - صلی الله علیه وسلم - گفته شده این است که: الفاظ اذکار توقیفی است و دارای ویژگی‌ها و اسراری است که قیاس در آن وارد نیست و بنابراین باید به همان لفظی که وارد شده محافظت کرد فتح الباری (۱۱۲ / ۱۱).

از سودمندترین و مشهورترین کتاب‌های این باب می‌توان کتاب **الانکار** امام نووی - رحمه الله - را نام برد.

توجه به احادیث پیامبر - صلی الله علیه وسلم - به این ترتیب است.

والله اعلم.